

Taqrizchilar:

Abidova R.X. UrDU "Ingliz tili va adabiyoti" kafedra mudiri

O'quv ishlari bo'yicha prorektor:

Akademik faoliyat va registrator
departamenti boshlig'i:

Xorijiy filologiya fakulteti dekani:

Ingliz tili va adabiyoti kafedrası
mudiri:

Tuzuvchi:

S.U.Xodjaniyozov

G'R. Matlatipov

Z.O. Jumaniyozov

R. X. Abidova

Zaripova Sh.N.

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

URGANCH DAVLAT UNIVERSITETI

TASDIQLAYMAN
Urganch davlat universiteti rektori
B. Abdullayev
_____ 2024-yil

AUDITORIYDA O'QITUVCHI NUTQI

FANING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi: 200 000 – San'at va gumanitar fanlar

Ta'lim sohasi: 230 000 – Tillar

Ta'lim yo'nalishlari: 60230100 – Filologiya va tillarni o'qitish (Ingliz tili)

Urganch–2024

Fan/modul kodi AON1404	O'quv yili 2024-2025	Semestr 4	ECTS - Kreditlar 4
Fan/modul turi Tanlov fan	Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 4
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)
	Auditoriyada o'qituvchi nutqi	Ma'ruza-30 Seminar-30	60
2.	<p>I. Fanning mazmuni Fanni o'qitishdan maqsad – madaniy nutq tuzish, ifodali o'qishga o'rgatishni, mutolaa madaniyatining talablari, qonun-qoidalarini o'zlashtirishni, millat xayotida kechgan ijtimoiy-tarixiy, ruxiy-manaviy, adabiy-estetik jarayonlarni tushinish, ogzaki va yozma nutk me'yorlari borasida o'z ona tili qatorida talabalarni auditoriyada o'rgatayotgan chet tildan asosiy aloqa vositasi sifatida samarali foydalanishga erishishlarini ta'minlashdir.</p> <p>Fanning vazifasi – fanning mazkur maqsadidan kelib chiqqan xolda quyidagi vazifalar xal etiladi: til va jamiyat, til tizimi va tuzilishi, uning sathlari, birliklari va ularning namoyon bo'lish qonuniyatlari bilan birga nutq, nutq madaniyatini o'rganish tarixiga oid ma'lumotlar berish, madaniy nutq, unga ko'yiladigan talablar haqida to'la ma'lumot berish; nutqning asosiy sifatlari (to'g'riqlik, mantiqiylik, aniqlik, sofligi, ta'sirchanligi) to'g'risida ma'lumot berish; olingan nazariy bilimlar asosida adabiy nutq malakalarini shakllantirish, auditoriyada o'qituvchi nutqi (madaniyati) fanning boshqa fanlar bilan aloqasi, shuningdek, o'rganilayotgan xorijiy tillarning xuquqiy maqomi tutgan o'rni, qo'llanish doirasi haqida nazariy bilimlar berishdan iboratdir</p>		
	<p>II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) II.1. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</p> <p>1 – mavzu. Kirish. Auditoriyada o'qituvchi nutqi fanning maqsad va vazifalari. Nutq madaniyati umuminsoniyat madaniyatining tarkibiy qismi. Fanning boshqa fanlar bilan bilpn o'zaro bog'liqligi. Tilning jamiyat xayotidagi roli. Nutk madaniyatini o'stirishda notiqlik san'ati.</p> <p>2 – mavzu. Til-millatning ulkan boyligi va bebaxo mulki Til – asosiy aloqa vositasi. Til – ijtimoiy hodisa. Tilning mohiyati. Tilning asosiy vazifalari. Verbal va nonverbal muloqot. Tilning paralingvistik belgilar va sun'iy belgilar tizimi bilan aloqasi. Tilning tabiati. Til va nutq. Til va nutq munosabatlari. Tilning kelib chiqishi haqidagi diniy, antikkdavr va zamonaviy farazlar. Tillar integratsiyasi va differentsiatsiyasi. Adabiy til - til mavjudligining oliy ko'rinishi. Millatlararo va xalqaro aloqa tillari. Sun'iy tillar. Klassik tillar. Aralash tillar (pijin va kreol).</p>		

3 – mavzu. Nutq, nutq madaniyatini o'rganish va notiklik san'ati tarixi. Qadimgi Yunoniston va Rimda notiklik san'ati. Sharqda notiklik san'ati. Tillarning sofligi uchun kurash. Til siyosatining shakllanishi.

4 – mavzu. Notiklik turlari va nutq ko'rinishlari. Siyosiy-ijtimoiy notiklik; akademik notiklik; sud notiqi; ijtimoiy-maishiy notiklik; diniy notiklik va ularning o'ziga xos jihatlar. O'qituvchi nutqning namunaviy bo'lishini ta'minlashdagi asosiy xolatlar, lingvistik va nolingvistik omillar.

5 – mavzu. O'qituvchining muloqot xulqi va milliy xarakter. Notiklik shartlari. Til va nutqning dialektik munosabati. Tilning o'z vazifasini nutq orqali amalga oshirishi. Nutq faoliyati. Nutq odobi va nutqiy etiket.

6 – mavzu. Nutqning kommunikativ sifatleri. Nutq sifatleri. Nutqning to'g'riligi, nutq madaniyatining birlamchi sharti. Nutqning aniqligi, mantiqliligi, jo'yaliligi, maqsadga muvofiqi va ta'sirchanligi. Til sofligi, nutq sofligi uchun kurash - umumxalq ishi. Nutq boyligi va ta'sirchanligi, ularga erishish yo'llari.

7 – mavzu. Nutq shakllari va turlari. O'zaki nutq xususiyatlari. To'g'ri talaffuz me'yorlari. O'rganilayotgan xorijiy va o'zbek tilida urgu. O'zlashma so'zlar talaffuzi. Yozma nutq xususiyatlari. Yozma nutqga oldindan xozirlanish xamda unda taxrir imkoniyatining mavjudligi. Matnii taxrirlash. Yozma nutqning nisbatan to'g'ri vaaniqligi. Imlo me'yorlari. Yozma nutqda uchraydigan tipik xatolar va ularning tasnifi.

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. O'zaki nutqda adabiy til me'yorlariga amal qilish
2. Yozma nutq me'yorlari yuzasidan trening
3. Nutq uslublari va ularga xos xususiyatlar
4. Nutqda badiiylik unsurlari va notiqning so'z qo'llash maxorati
5. Nutqdagi tipik xatolar ustida ishlash
6. Xalq o'zaki ijodida nutq odobi masalalar
7. Kaykovusning "Qobusnoma" asarida suxandonlik to'g'risida.
8. Navoiy ijodida nutq madaniyati va notiklik san'ati masalalari tahlili

Amaliy mashg'ulotlar tashkilloshirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish va kompyuter bilan jilozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bitta professor-o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Ushbu mustaqil ish shakllariga o'qituvchi tomonidan hech qanday ko'rsatma berilmaydi va baholanmaydi, balki talabaning o'zi qiziqishlaridan kelib chiqib ularni amalga oshiradi. Fanni o'qitishda quyidagi TMI shakllari qo'llaniladi.

1. Sharq allomalarning nutq madaniyatiga doir qarashlari.
2. Garb madaniyatida notiklik san'atining o'rni.
3. Demosfen- buyuk notiq.
4. Sisteronning notiklik nazariyasi.
5. Xadislarda nutq odobi masalalari.
6. Navoiyning "Maxhub ul qulub" asarida sharqona muomala madaniyati va voizlar tavsifi.
7. Koshifiyning so'z odobi va notiklik xaqidagi qarashlari.
8. Ijtimoiy-siyosiy va sud notiqi.
9. Akademik va diniy notiklik.
10. Nutqning asosiy kommunikativ sifatleri.
11. Nutqiy maxorati egallashning asosiy shartlari.
12. Nutq va uslubiyat.
13. Yozma nutkni rivojlantirishning asosiy omillari.
14. O'zaki nutqni rivojlantirishning asosiy omillari.
15. Madaniy nutqning xususiyatlari.
16. O'qituvchi nutqning tug'riligi.
17. O'qituvchi nutqning sofligi.
18. O'qituvchi nutqning aniqligi
19. O'qituvchi nutqning mantiqliligi
20. O'qituvchi nutqning ifodaliligi
21. O'qituvchi nutqning boyligi
22. O'qituvchi nutqning o'rnliligi.
23. Nutq madaniyati umuminsoniyat madaniyatining tarkibiy qismi.
24. Til va nutq munosabatlari
25. Siyosiy-ijtimoiy notiklik
26. Til va nutqning dialektik munosabati
27. Nutq boyligi va ta'sirchanligi, ularga erishish yo'llari
28. Til va aloqaning boshqa vositalari
29. O'rganilayotgan xorijiy va o'zbek tilida urgu.
30. O'rganilayotgan xorijiy til va o'zbek tilida so'zlashuv uslubi

Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.

V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

- chet tili o'qituvchisiga xos til ko'nikmalarini amaliy tapda qo'llash
- chet tilida qo'rsatmalar berish, ma'lumot olish va darsni boshqarish.
- dars jarayonida ona tilidan foydalanish o'rinlari
- chet tilida dars olib borishning zarur ijtimoiy, shaxsiy va tashkiliy masalalari
- auditoriyada xarakatlanish, mos ovoz va oxangda gaplashish
- auditoriyada chet tilini qo'llash
- chet tili muxitini yaratish
- auditoriyada qo'llaniladigan til
- savollar berish

	<ul style="list-style-type: none"> • ko'rsatmalar berish • ogzaki izoh berish • ona tilidan foydalanish • chet tilida dars olib borish namunalari tanqidiy nuqtai nazar bilan taxlil qilish malaka va ko'nikmalarini egallaydi.
4.	<p>VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlar tayyorlash va namoyish qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar
5.	<p>VII. Kredtlarni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, kichik amaliy masalalarni yechish, mustaqil ravishda metodlar, strukturalar yaratish olish vajoriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishini topshirish.</p>
6.	<p>VIII. Asosiy adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mahmudov N. O'qituvchi nutqi madaniyati. –T.: Alisher Navoiy nomidagi milliy kutubxona, 2007. 2. Rasulov R., Husanov N., Mo'yidinov Q. Nutq madaniyati va notiqlik san'ati. – T.: Iqtisod-moliya, 2006. 3. Qo'ng'urov R., Begmatov E., Tojiev Yo. Nutq madaniyati va uslubiyat asoslari. - T.: O'qituvchi, 1992 <p>Qo'shimcha adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mirziyev Sh.M. Erkin va farovon demokratik Ўzbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – Toshkent: “Ўzbekiston” НМИУ, 2017. – 29 б. 2. Mirziyev Sh.M. Қонун устуворлиги ва инсон маънафатларини таъминлаш юрт тараққиёти ва халқ фаровонлигининг гарови. – Тошкент: “Ўzbekiston” НМИУ, 2017. – 47 б. 3. Mirziyev Sh.M. Буюк келажакимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга курамыз. – Тошкент: “Ўzbekiston” НМИУ, 2017. – 485 б. 4. Ўzbekiston Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги “Ўzbekiston Республикасини янада ривожлантириш бўйича ҳаракатлар стратегияси тўғрисида” ги ПФ-4947-сонли Фармони. Ўzbekiston Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2017 й., 6-сон, 70-модда. 5. Мирзиёв Ш.М. Танқидий таҳлил, катъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик – ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қондаси бўлиши керак. Ўzbekiston Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2016 йил

	<p>якунлари ва 2017 йил истиқболларига бағишланган мажлисидаги Ўzbekiston Республикаси Президентининг нутқи. // Халқ сўзи газетаси. 2017 йил 16 январь, №11.</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Ўzbekiston Республикаси Конституцияси. – Т.: Ўzbekiston, 2014. – 46 б. 7. Ahmedov A. Notiqlik san'ati. - T., O'zbekiston, 1987. 8. Begmatov E., Jiyanova N. Nutq madaniyati asoslari. -T.: O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti, 2006. 9. Begmatov E., Mamatov A. Adabiy norma nazariyasi. 1-qism. -Toshkent: Navro'z, 1997. 10. Karnegi D. O'z-o'ziga ishonch hosil qilish va omma oldida so'zlash san'ati. – T.: Yangi asr avlodi, 2010. 11. Mahmudov N. Marifat manzillari. - T.: Ma'naviyat, 1999. 12. Mahmudov N., Rafiev A., Yo'ldoshev I. Davlat tilida ish yuritish. -T., 2004. 13. Mirtojiev M., Mahmudov N. Til va madaniyat. - T.: O'zbekiston, 1992. 14. Ortiqov A. Nutq madaniyati va notiqlik san'ati. - T., 2002. 15. Safaev N., G'afforov B. Muomala sirlari. - T.: Navro'z, 1992. 16. Tojiev Yo, Mallabov M. O'zbek nutqi madaniyati va uslubiyat asoslari. – T.: Iqtisodiyot, 2006. <p>Internet saytlari</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. www.tdpii.uz 2. www.pedagog.uz 3. www.ziyounet.uz 4. www.edu.uz 5. „Ibrat farzandlari“ platformasi
7.	Urganch davlat universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan.
8.	<p>Fan/modul uchun mas'ullar: H.Ro'zmetov -UrDU, “Roman-german filologiyasi” kafedrası, dotsent, f.f.n.</p>
9.	<p>Taqrizchilar: Z.Jumaniyazov–UrDU “Xorijiy filologiya” fakulteti dekani dotsent, f.f.n. R.Sapayeva– UrDU, “Roman-german filologiyasi” kafedrası, PhD</p>

Mazkur fan daturi Urganch davlat universiteti tomonidan 2024-yil 29-iyundagi 11-sonli bayonnoma bilan ma'qullangan. Fakultet bayonnomasi 2024-yil 28-iyun.

Fan/modul uchun mas'ullar:
Zaripova Sh.N– kafedra stajyor-o'qituvchisi